

УДК 930.253:[070:82-1-054.72(=161.2)

К. В. РОМАНОВА*

УКРАЇНСЬКА ПОЕЗІЯ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ У ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ (за документами ЦДАЗУ)

На основі документів, що зберігаються у фондах Центрального державного архіву зарубіжної україніки, досліджено історію та складено перелік українських еміграційних часописів міжвоєнного періоду, на сторінках яких друкувалися українські поети-вигнанці (Є. Маланюк, Ю. Дараган, О. Олесь, С. Черкасенко та ін.).

Ключові слова: поетична творчість українських емігрантів у міжвоєнний період; періодичні видання української еміграції першої половини ХХ ст.; Центральний державний архів зарубіжної україніки.

У Центральному державному архіві зарубіжної україніки зберігається низка періодичних українських закордонних видань ХХ ст., на сторінках яких представлено поетичну творчість українських поетів-емігрантів – як професійних, так і аматорів.

У першій половині ХХ ст. українську поезію на чужині представляли переважно колишні учасники національно-визвольних змагань – друга хвиля української еміграції. Перші літературні угруповання українців з'явилися у середині 1920-х років у Європі – у Чехословаччині та Польщі. Це, передусім, т. зв. “Празька школа”, до якої належали поети О. Бабій, Ю. Дараган, І. Ірлявський, Ю. Клен, Ю. Липа, Н. Лівицька-Холодна, О. Лятуринська, Є. Маланюк, Л. Мосендз, О. Ольжич, О. Стефанович, О. Теліга та ін. Основу школи склали колишні вояки армії УНР, інтерновані в табори, зокрема на території Польщі. Пізніше більшість українців-емігрантів переїхали до Чехословаччини, де у Празі діяли Український вільний університет, Український педагогічний інститут ім. М. Драгоманова, у Подебрадах – Українська господарська академія. У цих закладах навчалися Є. Маланюк, Н. Лівицька-Холодна, Ю. Дараган, О. Теліга, О. Ольжич, О. Лятуринська та ін.

“Пражани” не мали ні статуту, ні програми, тим не менш, їхня поезія характеризувалася спільністю концептуальних настанов, яскравим історіософізмом та націєтворчим пафосом¹. Поети “Празької школи”

* Романова Катерина Вікторівна – кандидат історичних наук, головний науковий співробітник відділу використання інформації документів Центрального державного архіву зарубіжної україніки (до 31. 01. 2018 р.).

часто публікувалися у редагованому Д. Донцовим “Літературно-науковому віснику”, що дало підстави говорити про вплив ідеолога націоналізму на їхню творчість, хоча деякі з поетів-пражан заперечували цей вплив².

Згодом частина українських літераторів знову повернулася до Польщі, де ними були засновані групи “Танк” (створена з ініціативи Ю. Липи), що стала результатом полеміки з Д. Донцовим, який недооцінював естетичну значущість художніх творів³, а також “Ми”, ініційована Є. Маланюком, Н. Ливицькою-Холодною та А. Крижанівським⁴.

Поруч із відомими представниками української еміграційної літератури міжвоєнного періоду в українській закордонній періодиці з’являлися вірші менш відомих, а іноді й зовсім невідомих, непрофесійних авторів, творчість яких може становити інтерес із точки зору вивчення настроїв у середовищі української еміграції. Такі автори нерідко публікувалися, вказуючи лише свої ініціали, або криптоніми чи псевдоніми, або ж взагалі анонімно.

Друга світова війна спричинила до третьої хвилі еміграції з України. В Європі опинилося “понад три мільйони українців, частина яких потрапила у табори військовополонених в Італії (1945–1947), потім Великобританії (1947–1948), а також сотні таборів переміщених осіб у Німеччині й Австрії, де налагоджувалася видавнича діяльність ... в цей період з’явилося 505 газет, журналів, альманахів, бюлетенів, вісників різного тематичного і типологічного характеру”⁵. Зокрема, у таборах на теренах Італії українськими військовополоненими дивізії “Галичина” видавалися часописи “Батьківщина”, “Життя в таборі”, “Троно”, “Наш шлях”, у Великій Британії виходили часописи “Відгук”, “Мета”, “Другий етап”, “Наші будні”, “Нове життя” і “Таборовик”⁶.

Найбільш активним було літературне життя українців, які опинилися у Німеччині та Австрії. Серед них, зокрема, І. Багрянний, М. Орест, У. Самчук, Ю. Шерех, Ю. Косач, Т. Осьмачка та інші. Тут певний час перебували і представники другої хвилі еміграції: Є. Маланюк і Ю. Клен. Їхніми зусиллями було організовано Мистецький Український Рух (МУР), що діяв упродовж 1945–1948 рр.⁷ Члени МУРу ініціювали видання цілої низки часописів: “Арка”, “Літаври”, “МУР”, “Літературно-науковий вісник” тощо. Ці видання були помітним проявом духовного життя українців в еміграції та ставали “місцем зустрічі” для літераторів і публіцистів із українським корінням⁸.

Однак варто зазначити, що поезія української еміграції повоєнного періоду фактично не представлена в архівних фондах ЦДАЗУ, а тому основним об’єктом дослідження статті є міжвоєнна українська еміграційна періодика, де публікувалися поети-вигнанці.

Ці видання поділено на 3 групи залежно від того, яку частину еміграції вони репрезентували. До першої включено часописи, що вида-

валися українцями, інтернованими у таборах на території Польщі та Чехословаччини (“Веселка”, “Наша зоря”, “Син України”, “Голос табору”, “Український скиталець”). У другу групу виокремлено журнали цивільної еміграції суто літературного напрямку, що виходили за кордоном і на західних землях України, які на той час перебували під владою Польщі та Румунії (“Воля”, “Літературно-науковий вістник”, “Дзвони”, “Наш світ”, “Наша культура”, “Самостійна думка”). Нарешті, у третій групі представлено видання, які були засновані громадськими організаціями та не мали спеціального літературного спрямування (“Сурма”, “Гуртуймося”, “Український самостійник”).

Окремо розглядаються сатирично-гумористичні часописи, що їх видавали українці за кордоном (“Будяк”, “Віхоть”, “Зиз” тощо).

Всі зазначені видання зберігаються у фонді “Колекція журналів, газет та бюлетенів, виданих в Україні та за кордоном” (Ф. 15). Числа часопису “Український самостійник” увійшли також до фонду “Зленко Петро Андрійович (1891–1954), український бібліограф та громадський діяч” (Ф. 10).

Значний масив періодичних видань, де публікувалися українські поети – колишні вояки армії УНР, представляють часописи, які видавалися українцями у таборах для інтернованих. За підрахунками дослідників, наприкінці 1910–початку 1920-х років видання таборової періодики нараховували 85 найменувань на території Польщі, 4 газети й журнали у Чехії, 2 вісники у Румунії (примірники яких, на жаль, не було знайдено), та 1 журнал у Єгипті⁹.

Найбільш помітним явищем у літературному житті інтернованих вояків української армії стало видання журналу “Веселка”, заснованого у польському таборі у Каліші. Навколо цього літературно-мистецького місячника згуртувалася ціла плеяда талановитих поетів: Є. Маланюк, Ю. Дараган, К. Поліщук, М. Островерха, М. Селегій, М. Чирський, Б. Базилевич, А. Листопад, В. Лімниченко та ін., які прагнули створити “поему Нації” та стати “аргонатами, що попливуть за золотим руном Держави Української”¹⁰.

У ЦДАЗУ зберігаються примірники часопису “Веселка” за всі 2 роки, що він виходив (1922–1923), окрім чисел 1, 3, 9–12 за 1922 р. Окрім вже названих авторів, на шпальтах часопису друкувалися Б. Грінвальдт, Д. Левський, Б. Гомзин. Представлено також перекладацьку творчість українських поетів, зокрема, переклади поезій П. Верлена (перекладачі М. Селегій та О. Турянський), О. Блока (перекладач М. Селегій), Ш. Бодлера (перекладач Є. Маланюк), А. Міцкевича (перекладач Д. Левський) та ін.

Поетична творчість інтернованих вояків армії УНР була представлена також на шпальтах літературно-військового тижневика “Наша зоря”, що з 1921 р. виходив у таборі в Ланцуті, а потім у Стрілково, куди

було переведено українців із Вадовиць, Ланцуту, Пикулич та Петрова¹¹. Тижневик було засновано з ініціативи командира групи військ у Ланцуті генерала О. Пилькевича¹², а кошти для цього були надані Міністерством преси і пропаганди Уряду УНР і командуванням групи інтернованих українських військ у Ланцуті¹³. Окрім публікацій з недавньої історії боротьби за українську державність та інформаційних повідомлень про діяльність уряду УНР і таборове життя, у числах журналу, які зберігаються в ЦДАЗУ¹⁴, друкувалися поетичні твори Є. Маланюка, О. Олеса (іноді під псевдонімами О. Семмо, О. Лесь, В. Валентин), А. Лебединського, О. Луцького, В. Островського, Л. Жабка-Потаповича, О. Левченка, Б. Монкевича та ін.

Серед видань, які були адресовані передусім інтернованим воякам, важливе місце посідає тижневик “Син України”. Його перше число вийшло 7 серпня 1920 р. Проте, на відміну від таборових часописів, видавався він у Варшаві як один із друкованих органів уряду УНР в екзилі, за підтримки польського уряду, який надав приміщення друкарні¹⁵. Редактором видання був поет М. Вороний, хоча, як пишуть дослідники, в його офіційній біографії факт редагування тижневика не зазначається¹⁶.

Зважаючи на те, що газета призначалася для військових, редакція обирала матеріали відповідної тематики. Тематичні напрями газети окреслені в листі М. Вороного до Департаменту преси і пропаганди уряду УНР: “1. Розмова з козаками про події в світі і про український народ та його державний лад. 2. Розмова про Україну і козака-громадянина. 3. Самостійна Україна. 4. Чого хоче Головний Отаман Петлюра та його уряд. 5. Чи є державний лад у большевиків (конституція). 6. Червоний імперіалізм (вже). 7. Коротка історія нашої війни з москалями за самостійність (1917–1920 рр.). 8. Уміння віддавати накази. 9. Що таке дисципліна. 10. Буквар. 11. Найкоротша граматики укр[аїнської] мови. 12. Збірка поезії (патріотична хрестоматія з бойових пісень і поезій)”¹⁷.

Найчастіше вірші, які вміщувалися у тижневику, публікувалися лише під ініціалами, тож встановити їхнє авторство доволі важко, тим більше, що, судячи з підписів, автори, вояки армії УНР, були не професійними поетами, а аматорами, які позиціонували себе як військових армії УНР. Про це свідчать такі підписи, як “Поручник морського куреня Н.” або визначення “козацькі вірші”¹⁸.

Тижневик проіснував майже 2 роки, але через фінансові труднощі його видання було припинено у 1921 р.

Активну видавничу діяльність вели у таборах для інтернованих на теренах Чехословаччини вояки Української Галицької армії. Першим виданням західноукраїнської еміграції у Чехословаччині стала започаткована у жовтні 1919 р. у таборі у Німецькому Яблонному (нині Яблонєць-над-Нисою, Чехія) газета “Голос табору”, яка виходила упродовж

1919–1920 рр.¹⁹ У газеті публікувалися військово-історичні матеріали, пов'язані з походами Галицької армії, ілюстрації з життя таборів та поетичні твори, авторами яких найчастіше були поети-аматори – мешканці табору (Г. Круговий, В. Копач, Т. Коваль). Дуже часто вірші інтернованих вояків публікувалися під псевдонімами (наприклад, “Герой”, “Невільник”) чи взагалі анонімно. Однак на шпальтах газети можна зустріти й імена таких відомих поетів, як О. Олесь та П. Карманський.

У 1920 р. у таборі в Ліберці налагодився випуск двотижневика, друкованого органу військової еміграції ЗУНР “Український скиталець”. Пізніше видання було переведено до табору у Йозефові, а з 1922 р. воно виходило у Відні²⁰. Ініціаторами створення журналу став “гурт високоосвічених військовиків, серед яких були генерал А. Кравс, старшини М. Дольницький, Ю. Буцманюк, М. Терлецький, Г. Куріца, В. Галан, І. Козак, П. Голинський, Я. Голота, Р. Волошук, Я. Пастернак та ін. Всі вони вийшли з галицької інтелігенції, мали досвід організації виховної роботи серед стрілецтва. Усвідомлюючи значення власного друкованого органу для умов інтернування, зуміли за короткий час самоорганізуватися й видати журнал. Коли наприкінці вересня т. р. у складі Культурно-просвітнього кружка утворилася історична секція на чолі з Я. Голотою, розпочався збір матеріалів для нового табірної видання. У жовтні засновано редакцію, до якої увійшли Я. Голота, М. Левицький, І. Іванець і Ю. Буцманюк. Упродовж місяця редколегія змогла підготувати й видати в день державного свята ЗУНР 1 листопада перший номер журналу, назву якого ... схвалило командування і керівництво Культурно-просвітнього кружка”²¹. Популярність журналу зростала: з 50 примірників у 1920 р. його наклад у 1922 р. збільшився до 1 тис. примірників, з яких у Чехословаччину надіслали 347, Канаду і США – 221, Австрію – 51, Німеччину – 22. Також журнал передплачували у Польщі, Франції, Росії, Югославії та Румунії²².

Редакція зазначала, що часопис має історико-мемуарний характер і зосереджується на історії УГА. Однак хоча мемуаристика домінувала, зміст журналу складала різножанрові твори: статті, нариси, розвідки, біографічні матеріали, хроніки, оповідання, а також поезія²³. У представлених у ЦДАЗУ числах двотижневика за 1922–1923 рр. опубліковано не лише вірші професійних авторів – В. Пачовського, П. Карманського та представника наддніпрянської України О. Олеся, а й простих вояків УГА, які не належали до літературного кола – М. Дольницького, Н. Назара, Р. Сухоставського та ін.

Паралельно з налагодженням видавничої діяльності у таборах для інтернованих українських вояків з'являються періодичні видання суто літературного напрямку в середовищі цивільної еміграції – як на українських землях, що опинилися у складі Польщі та Румунії, так і в еміграційних осередках, які почали формуватися в європейських країнах.

Зокрема, ще до завершення національно-визвольних змагань чимало українців осідає в Австрії. Саме тут у середині 1919 р. починає виходити тижневик суспільно-політичного та культурного життя “Воля”. Видавав і редагував журнал В. Піснячевський – військовий лікар за фахом, громадський діяч та публіцист. Серед членів редколегії, до якої входили З. Адельсбергер, В. Даскалюк, І. Кедрин, І. Мурський, А. Хомин та ін., були представники різних політичних течій, але сам часопис стояв на соборницьких позиціях, виступаючи проти “радянوفільства”²⁴. У тижневику публікувалися новини про події в Україні та життя українських громад в еміграції, подавався огляд політичного життя Європи та, зокрема, її ставлення до московсько-української війни. У той же час тижневик висвітлював і культурне життя українців, вміщуючи на своїх сторінках поетичні та прозові твори, зокрема, О. Олесь, П. Карманського, В. Вишиваного (Вільгельма Габсбурга-Льотрінгена) та ін.

Тижневик виходив із червня 1919 р. до листопада 1921 р. У ЦДАЗУ зберігаються ч. 6 за лютий 1920 р. та ч. 2 за квітень 1921 р., у яких опубліковані вірші В. Вишиваного, М. Вороного, К. Поліщука та В. Островського.

Одним із найпомітніших видань в історії української преси є “Літературно-науковий вістник” (“ЛНВ”) – місячник літератури, науки й суспільного життя. У фондах ЦДАЗУ зберігаються кілька чисел цього часопису за 1922 р. (травень–серпень).

На момент 1922 р. журнал вже мав цікаву і доволі тривалу історію, яка почалася ще наприкінці ХІХ ст., коли на українських землях активізувалося національне життя, передусім у громадській, культурній та науковій сферах. Провідну роль у цих процесах відіграло львівське Наукове товариство ім. Т. Шевченка, очолюване М. Грушевським. Саме завдяки ініціативі видатного вченого з січня 1898 р. розпочинається видання часопису всеукраїнського масштабу, яким став “ЛНВ”. До редакційного комітету, окрім М. Грушевського, входили І. Франко, О. Борковський, О. Маковей²⁵. І саме М. Грушевському, завдяки його широкому світогляду, вдалося зробити з журналу “орган, що зайняв найповажніше місце в історії розвитку українського літературно-наукового життя, національно-суспільної думки”²⁶.

Журнал виходив регулярно до 1914 р. – спочатку у Львові, з 1906 р. у Києві. Роботу над виданням “ЛНВ” перервала Перша світова війна, але з початком Української революції упродовж 1917–1919 рр. журнал знову почав видаватися у Києві – вже під редакцією О. Олесь. Друге відродження сталося після завершення національно-визвольних змагань – 1922 р. у Львові, де “ЛНВ” виходив до 1932 р. Видання журналу було поновлене з ініціативи члена Начальної колегії Української військової організації Ю. Полянського²⁷. Головним редактором часопису було призначено Д. Донцова. Політичні уподобання головного ре-

дактора, ідеолога українського націоналізму, відбилися й на характері журналу, в якому збільшилася частка публіцистичних та історико-мемуарних матеріалів. Однак попри ідеологічну спрямованість “ЛНВ” вважався позапартійним органом, з яким співробітничали відомі публіцисти, письменники і науковці, зокрема О. Бабій, В. Біднов, Я. Гординський, О. Грицай, Ю. Косач, І. Крип’якевич, Ю. Липа, Є. Маланюк, О. Назарук, І. Огієнко, Є. Онацький, У. Самчук, С. Сірополко, В. Січинський та ін.²⁸

У наявних у ЦДАЗУ числах часопису за 1922 р. публікувалися С. Черкасенко (під псевдонимом П. Стах), В. Бобинський, О. Бабій, Ю. Липа, Б. Лепкий, Ю. Шкрумеляк, В. Самійленко, Р. Купчинський, А. Павлюк, М. Курах, М. Рудницький. Переклади французьких поетів Е. Верхарна, П. Верлена та Ж. Мореаса опублікували на сторінках місячника О. Луцький та М. Вороний.

Останнє число часопису вийшло у липні 1932 р. Упродовж всієї своєї історії “ЛНВ”, як зазначають дослідники, виступав як “всеукраїнський науковий орган, концентрований вияв української культури як у сфері красного письменства, так і суспільно-політичної думки та літературознавчих студій і мистецтвознавчих досліджень. Часопис намагався підтримувати політичну і культурну соборність України та єдність українського народу. Опубліковані у “ЛНВ” матеріали відіграли виняткову роль у формуванні ідеології українського національного руху та розвитку модерної української літератури”²⁹.

На ідеологічних позиціях, відмінних від “ЛНВ”, стояв літературно-науковий місячник католицького спрямування “Дзвони”, який виходив також у Львові упродовж 1931–1939 рр. Головою редакційної колегії був Й. Сліпий, тому не дивно, що журнал виступав також проти атеїзму і матеріалізму та базувався на ідеях державницької школи В. Липинського³⁰. Щодо літературознавчої позиції, то, як зазначають дослідники, журнал спирався на концепцію ідейно-етичного естетизму, розроблену М. Гнатишаком, одним із співавторів журналу, відомим істориком української літератури, який наголошував, що література формує суспільне життя, а тому письменник морально відповідальний за свої твори, а етичний та естетичний критерії є нерозривно пов’язані³¹. На цих позиціях стояв і відповідальний редактор “Дзвонів” П.-М. Ісаїв, публікуючи матеріали, які відповідали концепції видання. Загалом журнал публікував поетичні й прозаїчні твори, переклади, наукові статті, рецензії, бібліографічні та хронікальні матеріали. На його сторінках друкувалися поезії Б.-І. Антонича, С. Гординського, Б. Лепкого, Г. Костельника, Б. Кравціва, Ю. Липи, В. Пачовського³². У чч. 7–8 за жовтень і листопад 1931 р., які зберігаються у фондах ЦДАЗУ, опубліковано поетичні твори Б.-І. Антонича, Б. Гомзина, В. Лашенка, А. Вартового.

Проблеми українського літературного життя за межами окупованої більшовиками України розглядалися на шпальтах ілюстрованого літературного та популярно-наукового тижневика “Наш світ”, який виходив у Варшаві з квітня 1924 р.³³ Редактором видання був В. Островський, письменник та видавець. Тижневик висвітлював події культурного, релігійного та суспільно-політичного життя українців, які мешкали на польському терені. Помітне місце у журналі посідали поетичні твори українських поетів – як оригінальні, так і перекладні.

У примірниках журналу за 1924 р., які зберігаються в архіві – а це ч. 1–4 (квітень) та ч. 7–18 (травень, червень, грудень) – опубліковано вірші самого В. Островського, К. Поліщука, М. Вороного, А. Павлюка, Р. Купальського, А. Падоліста, Є. Маланюка, О. Олеса, а також поетичні твори східних поетів І. Месихі та Дж. Румія у перекладі В. Заїкіна.

У 1925 р. “Наш світ” почав видаватися у Львові та Луцьку, а в 1926 р. часопис був об’єднаний із журналом “Духовна бесіда” та почав виходити під назвою “Наша бесіда” як ілюстрований двотижневик літератури, науки й суспільного життя³⁴. В архіві останнє видання представлено лише одним числом за червень 1926 р., у якому було опубліковано 2 поетичні твори: вірші І. Шумського “Ридають зорі” та А. Карашевича “Одужання”.

У 1935 р. видання часопису під старою назвою “Наш світ” було відновлено у Луцьку. Як і раніше, видавцем був В. Островський, який зберіг за журналом його загальне літературно-мистецьке спрямування³⁵. Останнє число часопису вийшло у червні 1936 р.

Яскравим явищем в історії еміграційної української періодики, незважаючи на свою трирічну історію – з 1935 р. до 1937 р. включно – став науково-літературний місячник “Наша культура”. Ініціатором його створення, редактором і видавцем був І. Огієнко, видатний вчений та церковний і громадський діяч. “З самого початку видання журнал було задумано як науковий, а також як елітарний, як засіб єднання кращих наукових умів української нації. Журнал видавався поза межами України (у Варшаві), тому й мислився як орган вільної наукової думки, не зашореної більшовицькою ідеологією”³⁶.

Виступаючи передусім як видання наукового характеру, часопис об’єднав видатних українських учених, що мешкали поза межами більшовицької України. Серед членів редакційної колегії були, зокрема, історики літератури К. Студинський, О. Колесса, Л. Білецький, етнограф Ф. Колесса, мистецтвознавець В. Січинський, соціолог та націолог О. Бочковський. У той же час значне місце посідали матеріали літературознавчого спрямування та публікувалися поетичні твори українських поетів-емігрантів. В ЦДАЗУ зберігається кілька чисел “Нашої культури” (квітень, липень–вересень 1935 р.), у яких було вміщено вірші С. Черкасенка, О. Олеса, Б.-І. Антонича, Б. Лисянського.

На Буковині, що у міжвоєнний період входила до складу Румунії, членами академічного товариства “Чорноморе”, яке мало місцем осідку Чернівці, у січні 1931 р. видається перше число літературно-наукового та суспільно-політичного місячника “Самостійна думка”. Місячник мав націоналістичне спрямування, а першим його редактором став один із засновників видання С. Никорович³⁷. Згодом журнал редагував Д. Квітковський, також член “Чорноморе”, а в останні роки, на думку деяких дослідників, принципи редакційної політики визначав О. Ольжич³⁸.

У редакційній статті першого числа “Самостійної думки” визначалися основні засади журналу. Наголошувалося, що він є всеукраїнським та позапартійним, а головною метою його було просвітянство передусім українців Буковини. Журнал був досить авторитетним виданням, про що свідчать імена його дописувачів: М. Шаповал, С. Черкасенко, С. Русова, П. Котович, Є. Онацький, Д. Андрієвський та ін.³⁹

Авторами поетичних творів, які опубліковані у числах за квітень – грудень 1934 р., наявних у фондах ЦЗДАЗУ, стали Б. Гомзин, Я. Косарич, М. Чирський, О. Ольжич, С. Черкасенко (під псевдонімом П. Стах), В. Гренджа-Донський, О. Печеніг, Я. Рудик, Ф. Могіш (під псевдонімом Боевир). Тут також було надруковано поему А. Згорянича “Білас і Данилишин”, віршовані драми О. Задуми “Відплата” та С. Черкасенка “Северин Наливайко” (дія 4-а).

Своє існування часопис припинив у 1937 р.

Перебуваючи за межами Батьківщини, активні учасники Української революції, більшість яких лишалися вірними ідеї незалежної України, вважали за необхідне продовжувати боротьбу за визволення українських земель від більшовицької влади. Утім, еміграційна спільнота не була одноставною у методах цієї боротьби, а, отже, на теренах Європи, у США та Канаді у міжвоєнний період виникають різні громадсько-політичні угруповання. Деякі з них мали власні друковані органи, матеріали до яких добирались відповідно до ідеологічної спрямованості видання.

Ще у 1920 р. на території Західної України з ініціативи старшин Січових Стрільців та Української Галицької армії утворилася нелегальна військова формація – Українська військова організація (УВО)⁴⁰. Стоячи спочатку на позиціях ведення збройної боротьби за визволення України – як її західної частини, що в результаті Варшавського договору 1920 р. опинилася під владою Польщі, так і східної – окупованої більшовиками, згодом УВО почала приділяти увагу й ідеологічним методам боротьби. Зокрема, постало питання про важливість систематичного поширення ідей УВО серед українського населення та роботи з молоддю. Вирішити його дозволяло створення власного друкованого органу, яким став часопис УВО “Сурма”, що у 1927–1928 рр. видавався у Берліні, а у 1928–1934 рр. – у Каунасі. Перше число журналу реда-

гував І. Гиж, два наступні – О. Сенік, із четвертого номера головним редактором став В. Мартинець. У Литві видавцем “Сурми” був представник УВО й Організації українських націоналістів при литовському уряді І. Рев’юк⁴¹.

Часопис видавався накладом 10 тис. примірників. Статті “Сурми” “розповідали про ідеї та програмні засади УВО, для чого існує ця організація, хто її очолює, якими методами діє, з ким співпрацює, хто її вороги та вороги України, ставлення організації до держав-сусідів, відношення до полонофільства, радянофільства й угодовства, щоб населенню була зрозумілою уся складність тогочасної ситуації та шлях до головної мети українців – здобуття власної держави”.

Публікувалися у часописі й поетичні твори, зазвичай без зазначення авторства, які мали виразне ідеологічне забарвлення. У ЦДАЗУ зберігаються вибрані числа за 1928–1931 рр., у яких надруковано такі вірші: “Україні” (листопад 1929 р.), “Наші могили” (травень 1930 р.), “Тіми” (липень 1931 р.), “Як сурма громом кликне...” (вересень 1931 р.), “Сурма сурмить...” (жовтень–листопад 1931 р.).

Цілоком чітке ідеологічне спрямування мав часопис військово-громадської думки “Гуртуймося”, заснований полковником армії УНР В. Филоновичем та сотником української армії, геральдистом, автором нагород УНР Хреста Симона Петлюри та Воєнного Хреста М. Битинським. Видання підтримувало екзильний уряд УНР, але “основну увагу приділяло висвітленню суспільно значимих для українців військово-політичних подій”. Редакція прагнула готувати тематичні випуски. Упродовж майже десяти років, коли виходив журнал (1929–1938), було видано, зокрема, числа, присвячені пам’яті С. Петлюри, проголошенню IV Універсалу Українською Центральною Радою, бою під Крутами, воякам армії УНР, які загинули під Базаром, тощо. Відповідно до тем, на сторінках часопису друкувалися вірші самих редакторів журналу М. Битинського (під псевдонімом М. Оверкович) та В. Филоновича, а також інших поетів української еміграції: О. Олеся, О. Печеніга, О. Стефановича. Зокрема, у першому числі часопису за 1935 р., який зберігається у ЦДАЗУ, під іменем М. Оверкович було надруковано вірш “Зимовий Анабазіс”, присвячений події з історії війська УНР, відомій під назвою “Трикутник смерті”, а у числі 1–2, яке було присвячене пам’яті С. Петлюри, опубліковано поетичні твори О. Стефановича “Багряна піраміда”, В. Филонович “Відспівав кулемет пісні...”, “Похмуре, зморщене чоло...”, М. Битинського “Лицар чести (Присвячується бл. пам. С. Петлюрі)”.

У 1935 р. на З’їзді Ради Союзу Українських Провінціальних Організацій (СУПО) в ЧСР, до складу якого входили переважно вояки армії УНР, які заявляли про себе як про самостійників, було вирішено видавати часопис під назвою “Український самостійник” (виходив з 1935 р.

до 1938 р.) Перші числа часопису були видані у Ліберці, а згодом він друкувався у Празі. Мета видання була визначена у програмній статті “Спільними силами”, надрукованій у першому числі часопису: “Наша праця прямуватиме до внесення культурного світла і національної свідомости до найбільше досі занедбуваних кругів української еміграції в Чехословаччині: на селах, у містечках, на фабриках і в господарствах” .

Часопис не мав літературного спрямування, а тому вірші друкувалися на його сторінках нерегулярно. Здебільшого їх автори лишалися невідомими, вірші ж професійних поетів зазвичай були передруками з більш ранніх видань, як, наприклад, вірші Г. Чупринки “Памяти Генія” або С. Черкасенка “Перекотиполе” .

Цікавим фактом в історії офіційного видання УНР в екзилі тижневика “Тризуб”, що виходив у Парижі з 1925 р. до 1940 р., є публікація у ньому сатиричних віршів, автором яких був О. Олесь. Публікації часопису висвітлювали суспільно-політичні та культурні процеси в еміграційному середовищі та на теренах Західної України, містили критику радянської політики стосовно України та інших окупованих більшовиками територій. Одним із інструментів цієї критики виступала сатирична поезія. Упродовж 1928–1931 рр. у “Тризубі” у рубриці “Маленький фельетон” О. Олесем було опубліковано близько двох десятків сатиричних віршів під псевдонімом “В. Валентин” (або В. В.), як спрямованих проти радянської системи, так і пов’язаних з негараздами в самому еміграційному середовищі.

Сатиричні віршовані твори публікувалися і в інших періодичних виданнях, які вже було розглянуто вище: “Наша зоря”, “Воля”, “Голос табору”.

Існували й спеціальні сатирично-гумористичні часописи українців-емігрантів. Тут у віршованій формі подавалися гострі оцінки суспільно-політичних подій, критикувалися громадсько-політичні діячі, рідше висміювалися певні побутові моменти еміграційного життя. Зазвичай вірші у цих виданнях друкувалися під псевдонімами чи взагалі анонімно.

Одним із перших гумористичних видань української еміграції був студентський часопис “Віхоть”, який виходив у Празі упродовж 1921–1922 рр., висвітлюючи у комічній формі різні сторони студентського життя.

У цей же період у Львові видавався гумористично-сатиричний ілюстрований двотижневик “Будяк” за редакцією Д. Кренжаловського та Р. Голяна. На відміну від попереднього видання, часопис приділяв увагу суспільно-політичним проблемам, концентруючись, зокрема, на питаннях польсько-українських відносин, через що нерідко цензура вилучала ті чи інші матеріали . У виданні часопису брали участь О. Бабій, Ю. Шкрумеляк (Смик, Ю. Ігорків), І. Ліщинський, М. Копольський

(М. Коно), Л. Лепкий (Лев Швунг, Лем), Р. Купчинський, Л. Хомин, П. Ковжун та ін. Окрім власне сатиричних віршів, у “Будяку” друкували також і лірику, наприклад, у примірниках часопису з фондів ЦДАЗУ опубліковано поетичні твори Г. Чупринки “Зі заповіту”, а також Л. Лепкого та В. Бобринського, присвячені Великодню.

Упродовж 1924–1933 рр. у Львові виходив двотижневик (пізніше – місячник) під назвою “Зиз”, який редагували О. Боднарівч, а з другого числа за 1925 р. – Л. Лепкий. На цій посаді він перебував майже 4 роки, залучивши за цей час до видання часопису багато талановитих особистостей: художників М. Бутовича, П. Ковжуна, П. Холодного-молодшого, Е. Козака; публіцистів і письменників Р. Купчинського, М. Рудницького, Т. Крушельницького, Є. Пеленського, Т. Курпіту, Ю. Шкрумеляка та ін.

Журнал користувався популярністю серед читачів, висвітлюючи події тодішнього життя і, як і “Будяк”, час від часу потерпав від польської цензури. Більшість віршів публікувалися у часописі анонімно чи під псевдонімами, наприклад “Зиз” (Л. Лепкий) чи Галактіон Чіпка (Р. Купчинський).

Наведений у статті огляд часописів української еміграції міжвоєнного періоду дозволяє визначити їх як цінне джерело з історії української літератури ХХ ст. Еміграційна поезія, представлена іменами Є. Маланюка, Ю. Дарагана, О. Олеся, С. Черкасенка та ін., стала одним із найяскравіших явищ не тільки літературного життя українського зарубіжжя, а й національної літератури загалом. Умови перебування в інонаціональному середовищі не були простими, але на відміну від українських радянських поетів українські поети-емігранти лишалися вільними як митці. У той час як в Україні, як і по всьому СРСР, єдиним офіційним стилем мистецтва було проголошено соціалістичний реалізм, вони мали свободу не тільки творчого самовираження, а й декларування своїх політичних переконань. Публікація поетичних творів українських поетів на сторінках еміграційних періодичних видань дозволяла їм у повній мірі реалізувати свій творчий потенціал, а водночас ставала засобом збереження національної культури та національної ідентичності в умовах еміграційного життя.

¹ Літературознавча енциклопедія: у 2-х т. Київ, 2007. Т. 1. С. 263.

² Там само.

³ Там само С. 458.

⁴ Там само. С. 41.

⁵ *Сидоренко Н. М.* Українська таборова преса першої половини ХХ століття: проблеми національно-духовного самоствердження: автореф. дис. ... докт. філолог. наук: 10. 01. 08 / Сидоренко Наталія Миколаївна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2000. С. 12.

⁶ Там само.

⁷ Літературознавчий словник-довідник. Київ, 2007. С. 471.

⁸ *Сидоренко Н. М.* Українська таборова преса першої половини ХХ століття: проблеми ... Зазнач. праця. С. 13.

⁹ Там само. С. 10.

¹⁰ Там само. С. 10–11.

¹¹ *Голубнича Ю. В.* ““В боротьбі виростає сила...”. Культурно-освітня діяльність вояків інтернованої Армії УНР в Польщі як чинник боротьби за українську державність (1921–1924 рр.)” // *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2014. Вип. 4. С. 221. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spur_2014_4_28 (дата звернення: 12. 04. 2018).

¹² *Голубнича-Шленчак Ю. В.* Видавнича діяльність інтернованої армії УНР у таборах Польщі (1920–1924 рр.) // *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 3–4. С. 115.

¹³ *Голубнича Ю. В.* “В боротьбі виростає сила...”. Культурно-освітня діяльність вояків... Зазнач. праця. С. 220.

¹⁴ Повний перелік поетичних творів, опублікованих у періодичних виданнях із фондів ЦДАЗУ див. у додатку.

¹⁵ *Сегеда С. П.* Проблеми виникнення та становлення закордонної військової преси УНР (на прикладі часопису “Син України” (1920–1921 рр.) // *Гілея. Науковий вісник*. Київ, 2010. Вип. 39. С. 88.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Там само. С. 92.

¹⁸ ЦДАЗУ (Центральний державний архів зарубіжної україніки). Ф. 15. Оп. 2. Спр. 35. Арк. 32зв., 34зв.

¹⁹ *Брайлян Н.* Періодичні видання української еміграції у Чехословаччині (1919–1929 рр.): динаміка розвитку, кількісні параметри // *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2014. Вип. 4. С. 75.

²⁰ Там само.

²¹ *Фуртес О.* Історико-мемуарний літопис УГА “Український скиталець” 1920–1923 рр. // *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 17/2008. С. 130–131. URL: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/files/17/170Furtres.pdf> (дата звернення: 12. 04. 2018).

²² Там само. С. 131.

²³ Там само.

²⁴ *Песчаній О. О.* Воля // *Енциклопедія історії України*: Київ: Наукова думка, 2003. Т. 1. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Volia_tyzhnevuk_z (дата звернення: 12. 04. 2018).

²⁵ *Домбровська Л., Гулак В.* Журнал “Літературно-науковий вісник” (1898–1932) – правдиве свідчення доби // *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 11. С. 30.

²⁶ *Животко А.* Історія української преси / упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт.: М. С. Тимошик. Київ: Наша культура і наука, 1999. 368 с. (“Літературні пам’ятки України”). С. 149.

²⁷ *Ясь О. В.* Літературно-науковий вісник // *Енциклопедія історії України*. Київ: Наукова думка, 2009. Т. 6. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Literaturno_naukovy_vistnyk (дата звернення: 12. 04. 2018).

²⁸ Там само.

²⁹ *Домбровська Л., Гулак В.* Журнал “Літературно-науковий вістник” (1898–1932)... Зазнач. праця. С. 31.

³⁰ *Льницький М. М.* Дзвони // Енциклопедія історії України. Київ: Наукова думка, 2004. Т. 2. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Dzvony> (дата звернення: 12. 04. 2018).

³¹ *Комариця М. М.* Українська “католицька критика”: естетичні засади та ідеологічний контекст: автореф. дис. ... д-ра філолог. наук: 10. 01. 01 / Комариця Мар’яна Миколаївна; Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. Київ, 2008. С. 6.

³² *Льницький М. М.* Дзвони...Зазнач. праця.

³³ *Кравченко С. І.* Періодичні видання Польщі 20–30-х років ХХ століття у світлі суспільно-культурних процесів міжвоєнної доби: літературна комунікація, польсько-український діалог. Луцьк, 2009. С. 146.

³⁴ Там само. С. 148.

³⁵ Там само.

³⁶ *Сохацька Є. І.* Іван Огієнко – будівничий нації (за матеріалами “Нашої культури”) // Вісник Житомирського педагогічного університету. Житомир, 2002. Вип. 9. С. 32.

³⁷ *Василик Л. Є., Попович Ю. В.* Місячник “Самостійна думка” та тижневик “Самостійність” – речники українського життя на Буковині у міжвоєнний період // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2011. Серія “Соціальні комунікації”. № 968. Вип. 3. URL: http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_968/content/vasylyk_popovych.pdf (дата звернення: 12. 04. 2018).

³⁸ Там само.

³⁹ Там само.

⁴⁰ *Книш З.* Українська Військова Організація // Енциклопедія українознавства. Париж, Нью-Йорк, 1980. Т. 9. URL: <http://litopys.org.ua/encycl/euui261.htm> (дата звернення: 12. 04. 2018).

⁴¹ *Чеченко Ю. А.* Сурма, український часопис // Енциклопедія історії України. Київ: Наукова думка, 2012. Т. 9. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Surma> (дата звернення: 12. 04. 2018).

⁴² *Галайко Б. М.* Часопис “Сурма” – пресовий орган пропаганди Української військової організації // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2008. № 612. Держава та армія. С. 115.

⁴³ *Власенко В. М.* “Тут повстали нові Карпатські Крути” (До біографії автора спогадів “Березневі дні Карпатської України” Василя Филоновича // Сумський історико-архівний журнал. Суми, 2009. № VI–VII. С. 144.

⁴⁴ Там само. С. 144–145.

⁴⁵ ЦДАЗУ. Ф. 10. Оп. 1. Спр. 175. Арк. 1.

⁴⁶ Там само. Арк. 44, 71зв.

⁴⁷ Детальніше див.: *Власенко В. М.* “Переконаний в тому, що правда вище всього” (Олександр Олесь і паризький тижневик “Тризуб”: листування) // Сумський історико-архівний журнал. Суми, 2009. № VI–VII. С. 79–98.

⁴⁸ Романюк М. М. Будяк // Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=36583 (дата звернення: 12. 04. 2018).

⁴⁹ Там само.

⁵⁰ Стрілець Н. Лев Лепкий – редактор та дописувач гумористичного журналу “ЗИЗ”. URL: <http://www.lepkiy.te.ua/index.php/uk/statti-ta-uchast-u-konferentsiiah/20-lev-lepkyu-redaktor-ta-dopysuvach-humorystychnoho-zhurnaluz> (дата звернення: 12. 04. 2018).

⁵¹ Там само.

Додаток

ПОЕТИЧНА ТВОРЧИСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ НА СТОРІНКАХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ (перелік документів із фондів ЦДАЗУ)

І. Таборіві видання

1. “Веселка”

Каліш, ч. 2, червень 1922 р.; ч. 4–8, серпень–грудень 1922 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 65.

Число 2

Зубенко І. (І. З-ко)*. “Краса”, закінчення віршованої п’єси “Шлях до волі”.

Грива М. “Моя душа – поганський храм...”.

Селегій М. “Зірки в струмці”, “Сон”.

Варавин О. (Падолист А.). “Яснонадійність”.

Б. Борис. “Гала”.

Блакитний І. “На балю”.

Дараган М. “На могилі сестер”.

Айдарів М. “В очах – безодня...”.

Грінвальдт Б. “Сонце заходить”.

Дараган Ю. “Малуша”, “Київ”.

Число 4

Варавин О. (Падолист А.). “Зазив”, “З тобою”.

Грива М. “У пінний плес...”.

Л-о І. “Старе”, “Глянула...”.

Осика М. “Угодниче!”, “Тінь”.

Дараган Ю. “Вечір”, “Похід”.

Грінвальдт Б. “Хуртовина”, “В танку життя”.

Маланюк Є. “Лист”, “Закаменіла решта днів...”.

Шиш Л. “В безмежнім просторі...”, “Стоять закуті...”, “Деся далеко чути співи...” (з циклу “Величний храм величних дум”).

Селегій М. “Звалився додолу сміх...”, “Хвилини”.

* У дужках подається прізвище чи псевдонім, під яким опубліковано твір автора.

Борис Б. “З казок лісу”, “Привіт”.
Конопацький В. “Вони невинні”.
Блакитний І. “Із “Стрибога”.
Левський Д. “Дайте співу та мелодій...”.

Число 5

Маланюк Є. “Жовтень”, “Кафе”, “Вокзал”; “Альбатрос” (переклад вірша Ш. Бодлера).

Б. Борис. “З казок лісу”, “Громи”.
Монтрезор А. “В вікні залізні ґрати...” (з циклу “Під чужим небом”).
Л-о І. “Всі вікна борнзом...”.
Загоруйко П. “Крик у ночі”.
Левченко С. “Скуто тут у кайдани калені...” (з циклу “Весняні настрої”).

Осика М. “Дніпро з Хортицею...”.
Дараган Ю. “Заходе день...”; “Свати” (із циклу “Луна минувшини”).
Грінвальдт Б. “Череп Святослава”, “Лірами, громом...”.
Варавин О. (Падолист А.). “В сутінку вечора”, “Мрії”.
Левський Д. “Як мрія блискавка ясніла...”.
Грива М. “Де ви?..”.

Число 6–8

Меріям. “Лінивим кроком осінь входить” (із циклу “Вона умерла”); “Вечір”.

Маланюк Є. “Осіньна молитва”, “Держава жовтня”.
Селегій М. “Осіньна тривога”, “29 жовтня”.
Зубенко І. (З-ко І.). “Осінь”, “Літо”.
Дараган Ю. “Осінь”; “Ольга” (з циклу “Луна минувшини”).
Павлюк А. “Осінь”, “На кладовищу”.
Гомзин Б. “У довгій ночі”.
Ельде Л. “В осени”.
Варавин О. (Листопад А.). “Осінні сонети” (з циклу “На хвилях одгуку”); “Тасмність ночі”.

Загоруйко П. “Дзвони”.

Лімниченко В. “Напотужмо блиск світанку!..”; поетично-прозовий твір “На верхах”.

Осика М. “Розграблений Храме!”, “І як во дні они...”.
Петрійчук Р. “Перстень глибин”.
Монтрезор А. “Пішла дума полем...” (із циклу “Під чужим небом”).
Борис Б. “Русалка”.

Л-о І. “В останнє продзвонили хмари...”; “І місяць білий” (переклад вірша П. Верлена).

Конопацький В. “Надуті чайми”.
Шиш Л. “Я часами чую згуки...”.
Шевченко С. “Осінь”.
Грінвальдт Б. “Тами”.
Лан П. “Під вражінням”.
Подоляк М. “Водоспад”.

2. “Веселка”

Каліш, ч. 1–12, січень–грудень 1923 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 66.

Число 1

Левський Д. “22 січня”.
Б. Борис. “9 січня 1918 р.”.
Лімниченко В. “22 січня 1918 р.”.
Зубенко І. (З-ко І.). “22.1.1918–1923 р.”.
Карманюк О. “Моє хотіння”.
Л-о І. “Провісти діла”.
Лан П. “Ідем”.
Ратич С. “Духам владних”.
Осика М. “Дольорозо-піано”.
Скаський Р. “По січі додому вертали жовінри...”.
Маланюк Є. “Чорне”.
Гомзин Б. “Вам пісню заспівати...”.
Селегій М. “Косарі”.
Павлюк А. “З старого зшитку”.
Варавин О. (Листопад А.). “Присяга”.

Число 2–3

Подоляк М. “Незабутньому Шевченкові”.
Сірий П. “В 62 роковини смерти Тараса Шевченка”.
Б. Борис. “Лютове”.
Ельде Л. “На весні”.
Селегій М. “Парад”.
Білопільський А. “Більш нічого не треба”.
Маланюк Є. “Утома”, “У великодню ніч”.
Блакитний І. “Крізь грюкіт громів...”.
Грива М. “Промінь”, “Кишенькове”.
Осика М. “Маріє! Пречисто...”.
Лімниченко В. “Заколишу на тройзіллях...”.
Зубенко І. (З-ко І.). “Вогник Іванової ночі”.
Варавин О. (Листопад А.). “Сніжнокраплисте”.
Монтрезор А. “Ридання... Скрегіт струн”.
Дараган Ю. “У Празі” (з циклу “Біль”).
Ромен Л. “Дніпрова наука” (з циклу “Туга за міццю”).

Число 4–6

Осика М. “Рефлексії”.
Л-о І. “Вечірнім смуткам сині ранки”.
Павлюк А. “Дзвони днів”, “Біль. Самотність”.
Селегій М. “М. Гриві”.
Дараган Ю. “Гойдається місяць на хвилях...”, “Лист (Євгеніві Маланюкові)”, “В степу безкрайому...”, “Літо”.
Варавин О. (Падолист А.). “Підем, Панно, у простори”, “Я дужий”, “Л. Д.” (з циклу “На крилах весни”).

Маланюк Є. “Максимові Рильському”, “Чужа весна”, “Творчість”; “Очікування”, “Жнива” (з циклу “Євангелія піль”); “Людина й море” (переклад вірша Ш. Бодлера).

Грінвальдт Б. “Малюнок”.

Меріям. “Понісся тихий шум...”.

Левський Д. “Рояль... троянди...”.

Турянський О. “Молода жінка до свого чоловіка” (переклад вірша Арнольда), “Намогильний напис” (переклад вірша А. де Кентала), “Сон, як чорна тінь...” (переклад вірша П. Верлена), “Заклик” (переклад вірша Г. Гервега).

Селегій М. “По днях минали дні весною...” (переклад вірша О. Блока), “Ariette” (переклад вірша П. Верлена), “Най доні – світа...” (переклад вірша П. Фора).

Губенко О. “На роздоріжжі”, “Коло рояля”.

Леськович-Гуцул Р. “Ніч в Чорногорі”.

Кубачівський Г. “Вечір”.

Блакитний І. “Після дощу”.

Б. Борис. “За дротами”.

Дажбожич. “Нового завтра луни”.

Ромен Л. “Осередок”, “Мій плач”.

Гомзин Б. “Вмерлі боги”.

Число 9–10

Левський Д. “Альпухара” (переклад вірша А. Міцкевича).

Павлюк А. “Так. Пяніли сухотні нарциси...”, “На порозі”.

Дажбожич. “Срібносиня легенда”.

Маланюк Є. “Сьогодні”, “Завтра”.

Лімниченко В. “На плесо ясне”.

Число 11–12

Атаманюк В. “Присвята” (з циклу “Сільське”).

Стефанович О. “Мить”.

Павлюк А. “Вмирання”.

Загул Д. “Не крик архангельської сурми...” (з книги “Сурмач”); “Реквієм”.

Варавин О. (Падолист А.). “Тільки день починає вмирати на сході...”, “В саду зажеврилося листя...” (з циклу “Розгойдане серце”).

Маланюк Є. “Лист – відповідь Юрієві Дараганові”, “Не треба мрій...”.

Миронюк Л. “Небо зорі злотом збили...”.

Дараган Ю. “Хорти по стінах...”, “Чорне”.

Осика М. “На передодні...”.

Дажбожич. “Тільки натяк...”.

Подоляк М. “Марить грім в далекому тумані...” (із циклу “Перед бурею”).

Селегій М. “Соловійовий сад” (переклад вірша О. Блока).

3. “Наша зоря”

Ланцут, ч. 5, березень 1921 р.; Ланцут, Стрілково, ч. 7–20, квітень–грудень 1921 р.; ч. 21–22, 1922 р.; ч. 25–28, червень–жовтень 1922 р.; ч. 29–30, січень 1923 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 71.

Число 5

Луцький О. “Битва” (переклад вірша Ф. Сологуба).
Олесь О. (О. Лесь). “Ритмотавтологія (Футурпародія)”.
Тупкало Г. “Чайка (з московської)”.
Лебединський А. “На теми дня”.

Число 7–8

Островський В. “Сваріться, брати!”.
Тупкало Г. “Згадка почесна”.
Автор не встановлений (за підписом “Кузьма Дрючок”). “Вістничанам”.

Число 9

Б. Г. “Контрасти”, “Хуторянська” череда (шарж”).
Автор не встановлений (за підписом “Кузьма Дрючок”). “Мудрість життя (За Апухтіним)”.

Число 10–11

Лебединський А. “Молитва”, “Їду я на возі...”.
Тупкало Г. “Хвилі жалоби”.
Автор не встановлений (за підписом “Кузьма Дрючок”). “Птичник”.

Число 12

Лебединський А. “Арабська казка”.
Жабко-Потапович Л. “Дама в чорному”.
Б. Г. “Революція”.
Лоханський С. “До мого брата “задротянця”.

Число 13

Лебединський А. “Таки прийшла”.

Число 14

Олесь О. (О. Семмо). “Тіні минулого...”.

Число 15

Маланюк Є. “Чорна ніч над твоїми обшарами...”.
Тупкало Г. “Він переміг”.
Миргородець А. “У хвилі зневіря...”.

Число 16–17

Маланюк Є. “В ці дні”.
Дячук-Дяченко М. “В потязі”.

Число 18–20

Левченко О. “Синові України”.
Маланюк Є. “Ганні Ф.”.
Лебединський А. (А. Л-кий). “Минулих днів, біжучих і настанних...”.

Число 21–22

Монкевич Б. “Акорди”.
Маланюк Є. “Гр. N.N.”.
Лебединський А. “Уривок з початої і неокінченої історії України”.

Число 25

Лебединський А. “Борець”.
Жабко-Потапович Л. “Із В. Гюго”.

Число 26–27

Лебединський А. “Дніпро” (“Уривок з початої і неокінченої історії України”).

Тупкало Г. “Я на хвилях чорносірбних...”, “Коли зможеш – пізній...”.

Число 28

Павлюк А. “Кинув білим жалем першої сніжинки...”.

Число 29–30

Лебединський А. (А. Л.). “Тому й не дивуйте...”.
Д-[Ф.]-к К. “Плугом важким...”.
Маланюк Є. “Зимове свято”.

4. “Син України”

Варшава, ч. 1–2, 7–14 серпня 1920 р.; ч. 4, 28 серпня 1920 р.; ч. 5–7, 4–18 вересня 1920 р.; ч. 9–11, 2–16 жовтня 1920 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 2, спр. 35.

А. М. “Дух Вернигори”.

П. В. “Орленята”.

А. М. Зашуміли крила.

Н. (поручник морського куреня) “Любить треба міцно свою Україну...”.

Козацькі вірші “Похідна пісня 24-го стріл. курія” (“Славний батько наш Петлюра...”).

Гура В. “Гей, на коні!...”.

Гудима Ф. “Пісня чорних запорожців”.

5. “Голос табора”

Німецьке Яблонне, ч. 1–10, жовтень–грудень 1919 р.; ч. 2–3, березень 1920 р.; ч. 5, травень 1920 р.; ч. 8–9, червень–серпень 1920 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 2, спр. 57.

1919 р.**Число 1**

Коваль Т. “Nocturne”.

Манро Ді-Лици. “На віденській станиці”.

Число 2–3

Романенко. “До праці”.

Автор не встановлений. “Отак у Яблоннім козаки гуляли...”.

Автор не встановлений (за підписом “Герой”). “Гей я козак українець...”.

Автор не встановлений. “Писарська коломийка”.

Число 4

Автор не встановлений (за підписом “Герой”). “Хто козак?”, “Наш табор”.
Коваль Т. “На широких полях...”.

Число 5

Автор не встановлений. “В бараку”, “В кошовій канцелярії” (із циклу
“З таборової поезії”).

Число 6–7

Шищак К. “Вернув з полону”.

Число 8

Автор не встановлений (за підписом “Андзя”). “Концерт в Ліберці”.

Число 9–10

Автор не встановлений. “Пісня про Петлюру” (з нотами).
Копач В. “Маловірам”.

1920 р.**Число 2**

Копач В. “Плюсква. Українська билина з 20 століття”.
Самійленко. “Ще стоїть Україна...”.

Число 3

Олесь О. “Нас ждуть”.
Копач В. “Плюсква. Українська билина з 20 століття” (продовження).

Число 5

Круговий Г. (Гриць К-вий). “Я бачив як лебідь вмирав...”, “Гроші”.
Автор не встановлений (за підписом “Метелик”). “Є країна”, “Настане
той час...” (з циклу “Будяки”).
Автор не встановлений (за підписом “Біда”). “Молитва Айзнера”, “Буду-
ють”.

Число 8

Автор не встановлений (за підписом “Невільник”). “О, мій краю”.
Карманський П. “Ждала молилася...”, “За Збручем”.
Автор не встановлений (за підписом “Роман”). “Дума про побіг трьох
стрільців з Нім. Яблонного”.

Число 9

Круговий Г. “Відворот”, “Гей повиті у серпанок...”.

Число не встановлене

Автор не встановлений. “Гей, браття молодці...”.
Автор не встановлений. “Повстанська Марсельеза”.
Ковдрин. “Під сю пору”.

6. “Український Скиталець”

Відень, 1923 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 5.

Число 25

Пачовський В. “Дума про Івана Цепка, Петра Шеремету і Стефана Мельничука”.

Олесь О. “Вітри і бурі весняні...”.

Карманський П. “Спіть, Герої, спіть!”.

Любич О. “Зимові мотиви поневолених”.

Дідушко О. “Смуток”, “На чужині”.

Число 29

Пачовський В. “Благовіщення воскресення”, “Діти у пеклі”.

Орлич О. “Моя дорога”.

Назар Н. “Калина”.

Сухоставський Р. “Христос Воскрес!”.

Лукавий І. “Досить ми вже наслужились...”.

Число 30

Пачовський В. “Присяга борців України”.

Дольницький М. “Не камяніть на німих могилах...”.

Люпенко П. “Скитальці!”.

Автор не встановлений. “Імпровізація українського 80-літнього лірника”.

II. Літературні часописи цивільної еміграції**1. “Воля”**

Відень, ч. 6, лютий 1920 р.; ч. 2, квітень, 1921 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 1.

1920 р.**Число 6**

Габсбург Вільгельм (Василь Вишиваний). “Чорногора”.

Автор не встановлений (за підписом “Гейне з Пірятина”). “Горе дипломата”.

1921 р.**Число 2**

Вороний М. Вірш із циклу “Cum grano salis”.

Поліщук К. Вірші із циклу “Сни пустині”.

Островський В. “Син”.

2. “Літературно-науковий вістник”

Львів, кн. 1–4, травень–серпень 1922 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 29.

Книга 1

Черкасенко С. (Петро Стах). “Жайворон”.

Бобринський В. “Молитва Індостанця”.

Бабій О. “На селі”.

Луцький О. “Радість” (переклад вірша Е. Верхарна).

Вороний М. “Ноктюрн” (переклад вірша Ж. Мореаса).

Книга 2

Липа Ю. “Баляда”.
 Павлусевич В. “З пісень кохання”.
 Вороний М. “Великий чорний сон” (переклад вірша П. Верлена).
 Лепкий Б. “Хоч кряче гайворон”.
 Шкрумеляк Ю. “Молитва Невідомому”.
 Бобринський В. “Тайна танцю”.
 Обідний М. “Не змига кров”.

Книга 3

Лепкий Б. “Жий і вір!”, “Весною”.
 Самійленко В. “Шляхи”.
 Бабій О. “Юний сміх”, “Тихше”.
 Обідний М. “В небі мого серця...”.
 Луцький О. “Нерон” (переклад вірша Я.-С. Махара).
 Купчинський Р. “Май”.

Книга 4

Бабій О. “З нової збірки”, “Жита”.
 Павлюк А. “Із циклю “Дні””.
 Курах М. “Чорне Око”.
 Рудницький М. “Про палкість почування...”.

3. “Дзвони”

Львів, ч. 7–8, жовтень–листопад 1931 р.
 ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 21.

Гомзин Б. “Пружинно розігнулась спина...”.
 Вартовий А. “Віра донни Рети”, “Сонця! Сонця!”.
 Лашенко В. “Лицар Михайлик” (пам’яті брата Ростислава Лашенка),
 уривки з поезій.
 К. К. “Більшовицька динаміка”, “Ода на роззборення”.
 Антонич Б.-І. “Перший сніг”, “Копання картопель”, “Людина”.
 Гурко М. “Зовялі надії весняні...”.
 К-р К. “Героям великого зриву”.

4. “Наш світ”

Варшава, ч. 1–4, квітень; ч. 7–18, травень, червень, грудень 1924 р.
 ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 73.

Число 1

Поліщук К. “Озеро князя (Волинська легенда)”.

Число 2

Островський В. “Доки плуг наш”.

Число 3

Поліщук К. “З весняних настроїв”.

Число 4

Автор не встановлений (за підписом “Омелько Сіяч”). “Христос Воскрес”.

Поліщук К. “З весняних настроїв”.

Число 7–8

Вороний М. “Весна”.

Заїкін В. “Привіт весні (Весняна касида)” (переклад вірша І. Месихі).

Поліщук К. “Микола Вороний”.

Павлюк А. “Роспука”, “Полудень” (з циклу “Ясне літо”).

Число 9

Поліщук К. “Мельодія Сатира”.

Павлюк А. “Вітер” (з циклу “Ясне літо”).

Число 10–12

Павлюк А. “Весна”, “Воля” (з циклу “Шляхи”).

Заїкін В. “Втікаєш ти від мене...” (переклад вірша Горация).

Купальський Р. “Незнайдений”.

Число 13–14

Павлюк А. “І знов...”.

Варавин О. (Падолист А.). “До Світлого...” (з книги “Кров і вода”).

Маланюк Є. “Осінь”.

Барабаш Т. “Крики”.

Поліщук К. “Негода”.

Заїкін В. “Розмова закоханих” (переклад вірша Дж. Румія).

Число 17–18

Олесь О. “Вчорашні спільники на нас здіймають зброю..”, “Народе-Страднику...”, “В вигнанні дні течуть, як сльози...”.

Поліщук К. “Девятий вал”.

Маланюк Є. “Не сяйва шлях...”, “Несу отут страшний свій іспит...”, “Ні! Ти простиш!” (з книги “Еміграція”).

Автор не встановлений (за підписом “Недобитий”). “Мама”.

5. “Наша культура”

Варшава, кн. 1, кн. 4–6, квітень, липень–вересень 1935 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 72.

Книга 1

Черкасенко С. “Сонце з України”.

Олесь О. “Переселенці”.

Антонич Б.-І. “Колодійство”, “Черемхи”.

Книга 4

Лисянський Б. “Не час”, “Щастя”.

Антонич Б.-І. “Черемховий вірш”, “Косовиця”.

Книга 5

Черкасенко С. “Триліси”, “Іскри з великої пожежі. 1648–1651”.

Антонич Б.-І. “Дахи”.

Олесь О. “Поєми крашої від дерева нема” (за мотивом англійського вірша Дж. Кілмера).

Лисянський Б. “Воскресне!”.

Книга 6

Лисянський Б. “Блискучих слів ми сіємо багато!”, “Якби небо святе було завжди без хмар”, “Велике щастя”, “В часі бурі” (переклад вірша Т. Готье).

6. “Самостійна думка”

Чернівці, кн. 4–6, квітень–червень, 1934 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 43.

Книга 4

Гомзин Б. “Юнацьке”, “Спомин”, “Оповідання мандрівника”, “Мандрівник”, “У лісі”, “Смерть”.

Косарик Я. “З мандрівок по Волині”, “Спогад”.

Мирський М. “Неспокій оця осінь голосить...”, “Відлітають дні, як листя...”.

Дуда О. “На огнищах”.

Черкасенко С. Віршована драма “Северин Наливайко” (дія четверта).

Книга 5–6

Гомзин Б. “Боева пісня”, “Вона. (Ще не вмерла...)”, “Велика мить”, “Заклик”, “Вітер зі Сходу”, “День”, “П.”.

Л. М. “Ще серед зеленів райського саду...”, “Його почув я голос...”.

Ольжич О. “Акваріум”.

Черкасенко С. (Петро Стах). “Привиди”, “Чого?...”, “Сподівання”, “Requiescat in pace”, “Спалені листи”, “Хіба не так”.

Косарик Я. “Романтичне”, “Кіннота”.

Гренджа-Донський В. “Повітруля”.

Могіш Ф. (Боевир). “На ювілей ужгородської рептилії (з нагоди №№ 500 “Карп. голоса)””.

Черкасенко С. Віршована драма “Северин Наливайко” (дія 5-а).

7. “Самостійна думка”

Чернівці, кн. 9–12, вересень–грудень 1934 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 44.

Книга 9–10

Лашенко В. “Юрієві Осипові Федьковичеві. З приводу століття з дня його народження”.

Могіш Ф. (Боевир). “Неначе дії на екрані...”, “Не завжди...”, “Молитва”, “Не рабський плач”.

Асканич М. “Весь світ живе і наче не живе...”, “Октавіан”, “Бонапарт”.

Дуда О. “Ритми”.

Печеніг О. “Прихід твій знов звістили ватри...”.

Рудик Я. “Ліндеберг”.

Автор не встановлений (за підписом “К. Далібор”). “Богун у Богдана”.

Борош-Кумятський Ю. “Рахів”.

Мирський М. “Має вітер полум’ям стягів...”.
Задума О. Віршована драма “Відплата” (2-а дія).

Книга 11–12

Згорянич А. “22. XII. 1932 (Пам’яті Данилишина й Біласа)”; поема “Білас і Данилишин”.

Русов Ю. “Варвари” (переклад вірша Е. Верхарна).
Асканич М. “Летять роки...”.
Задума О. Віршована драма “Відплата” (третя дія).

8. “Самостійна думка”

Чернівці, кн. 1–2, січень–лютий 1936 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 45.

Могіш Ф. (Боевир). “Помста”.
Асканич М. “Не Пер Гінта свавільна доля...”.
Мак Л. “Присвята”.
Рішко М. “Настане день!”.
Мисик В. “Трави”, “Мати”.

III. Поезія у періодичних виданнях громадсько-політичних організацій української еміграції

1. “Сурма”

1929–1931 рр.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 2, спр. 12.

1929 р.

Число 11

Автор не встановлений. “Україні”.

1930 р.

Число 5

Автор не встановлений. “Наші могили”.

1931 р.

Число 7

Автор не встановлений. “Гімн”.

Автор не встановлений. “Наші патріоти”.

Число 9

Автор не встановлений. “Як сурма громом кликне...”.

Число 10–11

Автор не встановлений. “Сурма сурмить...”.

2. “Гуртуймося”

Прага, ч. 1, січень–березень 1935 р.; ч. 1–2, січень–червень 1936 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 141.

1935 р.

Число 1

Битинський М. (Оверкович М.). “Зимовий Анабазіс”.

1936 р.

Число 2

Степанович О. “Багряна піраміда”, “Епітафія”.

Филонович В. (Ф. Вероніка). “Відспівав кулемет пісні...”, “Похмуре, зморщене чоло...”.

Битинський М. (Оверкович М.). “Лицар честі (Присвячується бл. пам. С. Петлюрі)”.

3. “Український самостійник”

Ліберець – Прага, березень 1935 – червень–липень 1938 рр.

ЦДАЗУ, ф. 10, оп. 1, спр. 175.

1935 р.

Квітень

Олексин М. “Ось той клич від “СУПО”.

Травень

Автор не встановлений. “Єднаймося!”.

1936 р.

Березень

Чупринка Г. “Памяти Генія”.

Квітень–травень

Автор не встановлений (за підписом “Стрілець-соборник”). “Від Збруча по Київ”.

Листопад

Автор не встановлений. “Та ніч була така...”.

1937 р.

Січень

Автор не встановлений. “У різдвяну ніч”.

Автор не встановлений. “Як стрінеш, Українче, самітну могилу...”.

Березень

Черкасенко С. (Петро Стах). “Перекотиполе”.

М. “Пророкові”.

В. Б. “Вперед!”.

1938 р.

Січень

Автор не встановлений. “Ви йшли”.

Березень

Шелухин С. “На Вічну Пам’ять Т. Г. Шевченкові” (передрук із “Зорі” за 1889 р.).

Квітень–травень

М. “Народ воскрес!”.

Червень–липень

Автор не встановлений. “Скільки літ перейшло”.

4. “Тризуб”

Париж, ч. 27, 1928 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 123.

В. Валентин*. “Видавничі спостереження”.

5. “Тризуб”

Париж, ч. 1–17, 1929 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 125.

Число 11

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“З нашого спорту”).

Число 13

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“Наші в Москві”).

Число 16–17

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“Еней”, “Смичка”).

6. “Тризуб”

Париж, ч. 18–34, 1929 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 126.

Число 18

В. Валентин. “Маленький фельетон”.

Число 19–20

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“В своїй хаті своя правда і сила, і воля”, “Лежить мій пес”).

Число 21

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“Англійська делегація!”).

Число 23

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“В хвилину роспуки”, “Груші на вербі”).

Число 25

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“Ad astra”, “Гра природи”).

Число 26

В. Валентин. “Маленький фельетон”.

Число 28

В. Валентин. “Маленький фельетон”.

Число 33–34

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“Зачароване Коло”).

* Тут і далі під псевдонімом В. Валентин видрукований Олександр Олесь.

7. “Тризуб”

Париж, ч. 35–50, вересень–грудень 1929 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 127.

Число 35

В. Валентин. “Ще лихо”.

Число 38

Пеленський Є.-Ю. (Буй-Тур). “Маленький фельетон” (“Я буду битись до загину...”).

Число 40

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“Де Авель?..”).

Число 44

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“Нова перемога”, “Журавлі”).

Число 48

В. Валентин. “Маленький фельетон” (“Знов з ес-ерами погано...”).

8. “Тризуб”

Париж, ч. 5–6, 1931 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 128.

В. Валентин. “Лабіринт науки”.

IV. Сатирично-гумористичні часописи української еміграції**1. “Будяк”**

Львів, ч. 15, вересень 1921 р.; ч. 8–9, квітень 1922 р.; Чернівці, ч. 2, вересень 1930 р.

ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 13.

1921 р.**Число 15**

Чупринка Г. “Зі заповіту”.

Копольський М. (М. Коно). “Сон пана Вітоса”.

Автор не встановлений (за підписом “Рома”). “Колись а нині”.

Автор не встановлений. “Гимнольогові нарицаемому “Redivivus” в альбом”.

1922 р.**Число 8–9**

Лепкий Л. “Христос воскрес”.

Бобринський В. “Він воскрес!”.

Автор не встановлений. Цикл віршів “Гагілки”.

1930 р.**Число 2**

Михайленко. “На злобу дня”.

Автор не встановлений. “З Котляревського”, “На горі в Нардомі...”.

2. “Віхоть”

Прага, ч. 3–4, квітень–травень 1921 р.; ч. 5, квітень–листопад 1922 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 139.

1921 р.

Число 3

Муха В. “Христос воскрес! Радійте люди!, “Ой вчуся я, вчу”.

Автор не встановлений. “В “алеї рож” живе Симон...”.

Автор не встановлений (за підписом “Василь”). “Нації”.

Число 4

Автор не встановлений (за підписом “Месник”). “Ясько Гусенко”.

Автор не встановлений. “Наука дитині”, “Добра рекляма”.

Муха В. “Формально”.

Автор не встановлений (за підписом “Тихий”). “Двобою!”.

1922 р.

Число 5 (квітень)

Автор не встановлений. “До всіх!”, “Старим кавалерам!”, “Єрунда”, “Корвай”, “Заяви на загальних зборах УАГ* в Празі, дня 29 березня 1922”.

Муха В. “Нашій Желюзині”, “Як скінчу я медицину!”.

Число 5 (листопад)

Муха В. “Чудо на всіх святих”.

Автор не встановлений (за підписом “Анда”). “Багно”.

Автор не встановлений. “Наші заговорники”, ““Віхоть” – “Стерням”.

3. “Зиз”

Львів, ч. 10, червень 1926 р.; ч. 14, вересень 1926 р.; ч. 19, листопад 1926 р.; ч. 6, березень 1927 р.; ч. 6, квітень 1927 р.; ч. 5–6, березень 1932 р.
ЦДАЗУ, ф. 15, оп. 1, спр. 24.

1926 р.

Число 10

Купчинський Р. (Галактіон Чіпка). “Поетові”.

Число 14

Лепкий Л. (ЗИЗ). “По літі”.

Число 19

Автор не встановлений (за підписом “Ор. Ордан”). “Похвала цензурі”.

Автор не встановлений. “З ярмаркового Вертепу”.

1927 р.

Число 6 (березень)

Автор не встановлений (за підписом “Бобак”). “Легкою рукою”.

Автор не встановлений. “Тайна молодості”, “Союзові українок”.

Число 6 (квітень)

Автор не встановлений (за підписом “Чайка Дністрова”). “З весняних настрів”.

Автор не встановлений (за підписом “Бобак”). “Колись і тепер”.
Шкрумеляк Ю. “Дівчина й кіно”.

1932 р.

Число 5

Лепкий Л. (ЗИЗ). “Хоч нарікає “Новий час”...”.

Автор не встановлений. “Танго гітара”.

Гумористичні вірші побутової тематики.

Число 6

Лепкий Л. (ЗИЗ). “По карнавалі...”.

Автор не встановлений. “Румба”, “Гітара”, “Еспанське танго”, “Останній вальс”, “Фокстрот” тощо (з циклу “Окрушки карнавалу”).

Гумористичні вірші побутової тематики.

The article presents the review of the Ukrainian emigration’s periodicals at the interwar period, where the poetic works of the Ukrainian emigrants (E. Malaniuk, Y. Daragan, O. Oles’, S. Cherkasenko and others) were published. The research is based on the documents of the Central State Archives of Foreign Archival Ukrainica.

Key words: Ukrainian emigration poetry at the interwar period; periodicals of the Ukrainian emigration of the first half of 20th century; Central State Archives of Foreign Archival Ukrainica.